

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Albin Hamborg*
 Härad: *Luggude* Adress: *Höganäs*
 Söken: *Höganäs* Berättat av:
 Uppteckningsår: *1890; inl. 1941.* Född år *1875* i *Höganäs.*

<i>Skogsruan.</i>	<i>s. 1</i>
<i>Gastar.</i>	<i>s. 1.</i>
<i>Ljättspillingar.</i>	<i>s. 2.</i>
<i>Brygd av svagdricka.</i>	<i>s. 3.</i>
<i>"Häi katten nu tunnan."</i>	<i>s. 3-5.</i>
<i>Ljökere.</i>	<i>s. 6.</i>
<i>Bäckhästen</i>	<i>s. 8.</i>
<i>Ljhtgubbar.</i>	<i>s. 8.</i>
<i>Mätning för skärer</i> (1)	<i>s. 9.</i>
<i>Klok gumma.</i>	<i>s. 9.</i>
<i>Ljhtingar.</i>	<i>s. 10.</i>
<i>Värtor.</i>	<i>s. 10.</i>

*H. G. 21.**H. G. 16.*

ACC. N.R. M. 7616 : /

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Arlin Hamberg.

Härad: Luggude norra

Adress: Höganäs.

Socken: Höganäs

Berättat av:

Uppteckningsår: 1890

Född år 1875 i Höganäs.

LUNDS. UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skogssmannan förekom i skogarnas härlighet i medio och slutet av 1800 talet. Hon uppträdde som en vacker dam framtill, men vände hon ryggen till var hon lik ett baktråg. Det berättas att personer som råkade ut för henne, kunde i tinfel irra omkring i skogen utan att kunna hitta ut igen.

Skogssmannan

Gastar hölls om nätterna till i närheten av sjöstranden, men kunde ibland gå ända upp i f.d. gästgutan, (numera rygatan) ibland kunde de t.o.m. nattetid hänga sig på ryggen på en förbipasserande person, som hade ett tygligt göra att bli av med belastningen. Dagen därpå gjordes vanligen undersökning längs sjöstranden och man hittade då ofta liket av någon ilandfluten sjöman från något förlöst fartyg, och som sedan begravs i vild jord.

Gastar

Under förra århundradet brukade själespillingar, som hängt sig eller dyl. begravas utanför kyrkogårdsmuren, (såvida de ej blevo sända till anatomi i hund), de fingo nämligen ej begravas i vigd jord, ingen själaräddning fick äga rum. Bl. annat troddes att om man om natten gick till en sådan själespillingss grav och anropade marobell (hin onde) om råd hur man skulle bli rik, kunde man från graven få höra svar. Det berättas om en man vid namn Lars Ekelund från bruket, han var formare vid verkärlsfabriken, en natt hade klivit upp på kyrkogårdsmuren för att anropa samma marobell, fallit ner och slagit sig ganska illa, samt att han förföljdes av de dödas andar ända hem till sin bostad. Han var efteråt sängliggande under flera dagar.

Själespillingen

ACC. N.R. M. 7616:3.

I slutet av 1800 talet bryggde varje familj själs sitt
svagdricka. Man bryggde rätt stora kvantiteter c.a 50
till 75 liter åt gången, detta tappades sedan i stora
eller mindre kerflaskor, som tillverkades vid kerfars-
fabriken. Då en sådan större kerdunk blev spräckt,
ställdes den åt sidan för att användas till fast-
lagsöndag då man brukade slå katten ur tunnman.
Detta tillgick så att kerdunken ställdes på
marken på en öppen plats, varefter man band
för ögonen på en av sällskapet, sedan ledde
personen 10 eller 20 steg från föremålet och han
snurrades runt en del varv så han blev yr i
huvudet, han förseddes nu med en groo käpp
och skulle gå förutnämnda steg framåt innan
han fick slå, men då han på grund av behand-
lingen, ej visste i vilken riktning föremålet stod
slog han merendels i tomma luften. Detta upp-
repades med annan person av sällskapet tills

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

(Erinenski Wehnski
acc. nr 7457 s. 6-7)

Bryggd av svag-
dricka

Slå katten ur
tunnman

Slutligen föremålet slogs sönder, denne blev
då kattakung. Proseduren upprepades därefter
så länge som dunkar kunde anskaffas.
Even tunnor användes. Tunnan upphängdes
mellan tvorne träd, eller i anskan neddragna
pålar medelst ett tjockt rep, som gick rak
genom tunnans båda bottnar, innan ena
bottenen fastspikades hade dess förinnan inlagts
en flaska brännvin eller bir, väl embalerad i halm.
Sällskapet, som bestod av 10 till 20 st. voro nu
utklädda och maskerade till alla möjliga
sorters pajaser, gamla käringar m. m. m. m.
Samt försedda med stora knölpåkar, ordnade
sig i en lång rad, varefter en efter en fick
slå ett slag på tunnan till dess den gick sönder,
vilket ofta kunde vara flera timmar. Den
som till sist slog slaget så flaskan föll ur
tunnan han blev kattakung. Sällskapet

ACC. NR. M. 7616 : 5

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ordnade sig därefter i samlad trupp, med kattakungen i täten och tågade genom samhällets huvudgator, varefter kattagillet, med dans och dryckjon började gå av stapeln. Far har berättat att på hans tid hade de alltid en levande katt i trumman, men detta blev dock senare förbjudet.

ACC. N:R. M. 7616:6

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1.) Det sprökar i enkhuset.

På 1880-talet fanns här i Höganäs ett gammalt trähus, det nedrevs i början på 1900-talet, som ägdes av höganäsbolaget, vari placerades enkor efter avlidna arbetare, även som andra gamla.

Byggnaden var inredd i små rum eller celler c. a. 3 x 2 kvd meter i storlek, i mitten av byggnaden fanns en gång samt eldstad, där samtliga själva fingo elda, samt laga sin mat, inga eldstäder fanns däremot i cellerna, vilket om vintern kunde vara nog så kallt. Då ungefär ett 20-tal enkor här boro inneboende kan man nog förstå att sängen ofta ^{icke} var den bästa. Jag minns en del av dem under vilket namn de benämndes såsom Jeremiaskan, Hesa Stina, Eva Frank, Enögda Lovisa, Ho Lovisa, Mobergskan, Mickalovskan, Sven Bengts Johanna, Maria,

omnämmt i Welins uppt.

Se acc. nr

7457:28

(här nödvändig!)

Sp

3)

ACC. N:R. M. 7616:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Mellanrum för att till slut alldeles upphöra.
 Någon klarhet varifrån de komma blev
 emellertid, trots alla undersökningar, aldrig
 funnen.

Enl. Welens uppt.
 skulle det varit
 agglor på vinden
 S. L. g.

Bäckhästen höll om rätterna till i den numera
 igjennyllda gruskanalen, han beskrevs som en mycket
 liten häst med små klumpiga ben.

Bäckhästen

Ljuktgubbar visade sig ofta här och var ute på
 åkerar och ängar, de såg ut som små försforliknande
 bollar, som hoppade upp och ner, men om man
 närmade sig dem förflyttade de sig ännu längre bort

Ljuktgubbar

H. G. 16

Mätning för
skäver

Mätning för skäver, (engelska sjuken) brukades allmänt i min barndom och tillgick så att man med en vanlig ulltråd mätte från hjässan till häl och från fingerspets till fingerspets. Proceduren upprepades en gång i veckan under 3 veckor, varje gång knötes knutar på tråden, varefter den till slut uppbrändes. Sådan mätning förekommer än i dag, dock ej mera allmänt.

I medio och slutet av 1800 talet bodde i Skullenbergstorp en gammal kvinna som kallades Renstedtskan, hon brukade bota olika sjukdommar genom rökelse, som hon själv tillagade av örter och andra indrigenser och sålde till dem som sökte henne. Det bestod i små pilvor, som lades i ett fat, varefter det antändes och utvecklade en intensiv rök. Patienten måste under tiden stå eller sitta med ett lakar över sig och låta röken

Klote gummia

* Använda sig i ca. 5 minuter eller till dess pulvret var utbränt. Denna procedur användes flera dagar i rad, och det påstods att många blivit botade. Man brukade även anlitas för tillrätteliggjörande av saker, som på orättmässigt sätt bortkommit.

Giktringar, som botemedel mot reumatisk värk, brukades i slutet av 1800-talet allmänt av männen, under det att kvinnorna brukade vältakors, de senare bruas i en tråd kring halsen.

Vårtor brukade borttagas genom att man från en nyslaktad gris skulle skära en liten bit fläskvål och grida in vårtorna med, varefter svålen lades mellan tvänne stenar i ett gärd, då svålen var upprutten voro vårtorna borta.

*Giktringar**Vårtor*